

Miasto – historie

Miasto — historie

SPIS TREŚCI

1.	Portowe historie	3
1.1	Słowa kluczowe, podstawa programowa, cele	3
1.2	Materiały potrzebne do części warsztatowej	3
1.3	Przebieg	3/4
2.	Historia wielu fotografii	5
2.1	Słowa kluczowe, podstawa programowa, cele	5
2.2	Materiały potrzebne do części warsztatowej	5
2.3	Przebieg	5/6/7
3.	Historia nieprzebytej podróży	8
3.1	Słowa kluczowe, podstawa programowa, cele	8
3.2	Materiały potrzebne do części warsztatowej	8
3.3	Przebieg	8/9/10

Portowe historie

Opracowanie: Patrycja Wójcik
Wiek: klasy I-III SP

**Eugeniusz Kwiatkowski,
Tadeusz Wenda,
historia Gdyni,
port,
statki,
Święto Morza**

Podstawa programowa:

- ▶ Wzmacnianie poczucia tożsamości regionalnej regionu pomorskiego
- ▶ Budowanie umiejętności rozumienia historii
- ▶ Budowanie wzajemnego zrozumienia oraz szacunku do historii i siebie nawzajem
- ▶ Poznawanie ciekawostek historycznych dotyczących regionu pomorskiego

Cele:

- ▶ Uczenie historii regionu
- ▶ Wzmacnianie patriotyzmu regionalnego
- ▶ Rozwijanie kreatywności
- ▶ Zapoznanie z pojęciami dotyczącymi portu (*import, eksport*)

Materiały potrzebne do części warsztatowej:

- ▶ Produkty żywnościowe dostępne w domu (*chleb lub mąka, owoce, warzywa, ser żółty, olej, ryż, kawa,*

- kakao, herbata etc.*) w dowolnej ilości (*wcześniej z góry określone*)
- ▶ Puste pudełka/siatki/opakowania w ilości odpowiadającej ilości rodzajów produktów
- ▶ Dwa pola (*np. duże kartki położone na podłodze lub obrysy*) – będą to dwa statki

Przebieg:

Ważne jest aby poprosić dzieci o wcześniejsze przygotowanie materiałów warsztatowych.

Zagadka

- ▶ informujemy dzieci, że za chwilę przytoczymy pewną opowieść i prosimy aby dokładnie się w nią wsłuchały, ponieważ ich zadaniem będzie odgadnąć czy jest prawdziwa.

Historia

- ▶ włączamy „Historię pewnej wsi” (*zał. 1*)

Rozmowa

- ▶ rozpoczynamy dyskusję związaną z historią:
- ▶ pytamy, które z dzieci uważają, że historia jest prawdziwa, a które, że fałszywa?

- ▶ czy ktoś z dzieci domyśla się jakiego miasta (dawniej wsi) może dotyczyć?

Zabawa słowna

- ▶ przeprowadzamy zabawę „Prawda-fałsz”:
- ▶ dzielimy dzieci na 4 grupy
- ▶ każda z grup musi opowiedzieć jedną, krótką historię
- ▶ reszta dzieci zgaduje czy jest ona prawdziwa czy fałszywa

Nowe pojęcia

- ▶ w nawiązaniu do historii:
- ▶ pytamy o port oraz o to z czym się dzieciom kojarzy
- ▶ opowiadamy o jednym z celów portu – eksport i import towarów
- ▶ wyjaśniamy pojęcia.

Załadunek statków

- ▶ prosimy dzieci, aby każdy z uzgodnionych wcześniej artykułów włożyły do osobnego pudełka/siatki/pojemnika
- ▶ każdy na podłodze musi zorganizować dwa pola (*statki*) statek eksportowy i statek importowy – można oznaczyć je różnymi kolorami
- ▶ wymieniamy po kolei wszystkie zbierane artykuły, decydując

czy są one importowane do Polski czy eksportowane z Polski (*np. jabłko – produkt eksportowy*) w pudełkach, które odpowiadają skrzyniom transportowym wkładamy do odpowiednich „statków”

Koniec gry

- ▶ prosimy dzieci aby powtórzyły czym jest import i eksport oraz dlaczego port w Gdyni jest tak ważny dla historii miasta
- ▶ zachęcamy dzieci aby zastanowiły się, które jeszcze produkty, nie tylko żywnościowe występują naturalnie w Polsce (*np. węgiel, sól*)

Przykładowe produkty do warsztatów:

- ◇ Eksportowe: *jabłko, mąka lub chleb, ziemniak, marchew, burak, cukier, truskawki*
- ◇ Importowe: *ziarna kawy, kakao, banan, pomarańcza/mandarynka, cytryna, herbata, ryż*

 notatki

Zał. 1: Historia tajemniczej wsi.mp3

Historia wielu fotografii

Opracowanie: Patrycja Wójcik
Wiek: klasy VI-VIII SP

**Foto-Elite,
Mieczysława Nogajewska,
Bronisław Nogajewski,
historia Gdyni,
fotografia,
fotografika**

Podstawa programowa:

- ▶ Wzmacnianie poczucia tożsamości regionalnej regionu pomorskiego
- ▶ Budowanie umiejętności odtwarzania fotografii na podstawie audioskrypcji
- ▶ Budowanie wzajemnego zrozumienia oraz szacunku do historii i siebie nawzajem
- ▶ Poznawanie ciekawostek historycznych dotyczących regionu pomorskiego

Cele:

- ▶ Uczenie historii regionu
- ▶ Wzmacnianie patriotyzmu regionalnego
- ▶ Rozwijanie kreatywności

- ▶ Zapoznanie z pojęciami dotyczącymi fotografii i fotografiki

Materiały potrzebne do części warsztatowej:

- ▶ Kartki i ołówki

Przebieg:

Wstęp

- ▶ opowiadamy o rozwoju Gdyni idącym w parze rozwojem technologii na początku XX w. (zał. 2)

Wprowadzenie do tematu

- ▶ opowiadamy krótką historię fotografii (zał. 3).
- ▶ pytamy uczniów co przychodzi im na myśl kiedy słyszą słowo „fotografia”?
- ▶ pytamy czym może różnić się fotografia od fotografiki?

Rozmowa

- ▶ pytamy uczniów co i z jakich powodów możemy uwiecznić na fotografiach?
- ▶ co oni uwieczniają i dlaczego?
- ▶ w jaki sposób fotografie mogą

przysłużyć się do rozumienia historii oraz swojej tożsamości – narodowej lub regionalnej?

Gra w drzewo genealogiczne

- ▶ każdy z uczniów potrzebuje kartki i ołówka.
- ▶ uczniowie zastanawiają się nad tym, którą z rodzinnych historii poznali dzięki fotografii – na przykład oglądając album rodzinny lub jaką historię stworzyli za pomocą fotografii – na przykład fotografując rodzinę w dniu urodzin – zapisują na kartce, a następnie chętne osoby przedstawiają swoje opowieści.
- ▶ zadaniem domowym będzie wydrukowanie jednej z fotografii upamiętniającej ważne dla ucznia wydarzenie i wklejenie go do albumu.

Historia wielu fotografii

- ▶ opowiadamy historię zakładu Foto-Elite (zał. 4)
- ▶ pytamy uczniów dlaczego tak ważne jest fotografowanie istotnych wydarzeń
- ▶ pytamy jaki udział w życiu uczniów stanowi fotografia
- ▶ pytamy czy któryś z uczniów spotkał się kiedyś ze słowem

„audiodeskrypcja” i wyjaśniamy co znaczy to słowo

- ▶ audiodeskrypcja i rysunek

Odtwarzamy audiodeskrypcję wybranego (lub obu) zdjęcia.

(zał. 5 i 6)

- ▶ każdy z uczniów, za pomocą kartki i ołówka, stara się odtworzyć fotografię przy pomocy jej opisu z nagrania.
- ▶ na koniec porównujemy powstałe prace z oryginalną fotografią.
(zał. 7 i 8)

Zał. 2 Wstęp – rozwój Gdyni oraz technologii

Najpierw było pole... Gdynia rozwijała się w niezwykle szybkim tempie. Pierwsze kamienice wybudowano w drugiej połowie lat 20-tych ubiegłego wieku, wzdłuż wcześniejszych ciągów komunikacyjnych - ulic Starowiejskiej, Portowej, 10 Lutego i Świętojańskiej. Już w 1926 roku Gdynia otrzymała prawa miejskie, dzięki czemu mogła rozrastać się włączając okoliczne wsie jako dzielnice.

W 1920 roku podjęto decyzję o budowie portu w Gdyni, co pozwoliło mia-

stu na poznawanie coraz to nowszych technologii. Przykładem może być poczta gdyńska, jedna z najnowocześniejszych wyposażonych. Dzięki dostępności technologii w Gdyni możliwe było również zastosowanie ich przy stawianiu budynków mieszkalnych takich jak np. Bankowiec – Zespół Mieszkaniowy BGK przy ul. 3 maja 27-31. W podziemiach domu wybudowano pierwszy w Polsce parking podziemny. Gdynia posiadała również nowoczesne systemy wodociągów i kanalizacji.

Dynamiczny rozwój Gdyni trwa do dziś, a miasto uważane jest za jedno z najnowocześniejszych w Polsce.

Zał. 3 Historia fotografii

Słowo „fotografia” z języka greckiego można tłumaczyć jako pisanie bądź rysowanie światłem (gr. *phōtós* – światło; *graphein* – rysować, pisać). Pierwowzorem aparatu fotograficznego była znana już w starożytnej Grecji *camera obscura* (fotografia otworkowa). *Camera obscura* zbudowana była z pudełka, które przy pomocy otworu obiektywu wpuszczało do wewnątrz światło słoneczne, odbijające na matowej szybie bądź

kalce, zamontowanej wewnątrz pudełka pomniejszony lub powiększony obraz.

Na przestrzeni kolejnych lat dokonywano odkryć cech związków chemicznych – w 1556 roku Georg Fabricius odkrył, że chlorek srebra zaczernia się pod wpływem promieni słonecznych, w 1724 roku Johann Heinrich Schulze zaobserwował światłoczułość azotanu srebra i rok później uzyskał pierwsze odwzorowanie obrazu na emulsji światłoczułej, sporządzonej z chlorku srebra na podkładzie z białej kredy.

Pierwsza utrwalona fotografia sporządzona została w 1826 roku przez Nicéphore’a Niépce’a. Wykonana została na metalowej płytce i przedstawia widok z okna w Le Gras. Jednak to rok 1839 jest uznawany za datę wynalezienia fotografii. Wówczas to Francuz Louis Jacques M. J. Nicéphore Niépce przedstawił Akademii Francuskiej fotografię wykonaną techniką dagerotypii (nazwaną od nazwiska twórcy) utrwaloną na warstewce jodku srebra, powstałej w wyniku działania pary jodu na wypolerowaną płytę miedzianą pokrytą srebrem.

W następnych latach rozwój fotografii postępował bardzo szybko. Już w 1861 roku chemikowi Jamesowi Clerkowi Maxwellowi udało się uzyskać pierwszą kolorową fotografię. 50 lat po tym zdarzeniu coraz więcej firm, takich jak Kodak czy Agfa, na rynek zaczęło wprowadzać płyty do fotografii barwnej. Niedługo później, w 1935 roku, na rynku pojawiły się współczesne filtry trójwarstwowe Kodachrome, a w 1963 roku wprowadzono błyskawiczne fotografie Polaroid Corporation.

Zał. 4 Historia zakładu Foto-Elite

Od połowy lat 30. XX w. na parterze narożnej kamienicy Hundsdorffów, przy skrzyżowaniu ulic Abrahama i Starowiejskiej 7, działał słynny gdyński zakład fotograficzny – Foto-Elite. Założony w 1928 roku przez Bronisława i Mieczysławę Nogajewskich – początkowo mieścił się przy ulicy Starowiejskiej 18 – kamienica Hundsdorffów wówczas jeszcze nie istniała, wybudowano ją według projektu Mariana Maślińskiego w latach 1932-35. Przybyłe z Poznania małżeństwo prowadziło w stolicy Wielkopolski zakład fotograficzny od pierwszych lat XX wieku.

Czym poza wykonywaniem zdjęć, wywoływaniem negatywów czy kopiowaniem zajmował się „Foto-Elite”? Działając pod patronatem Kodaka prowadził również sprzedaż nowoczesnych aparatów fotograficznych oraz akcesoriów takich jak klisze, błony, papiery fotograficzne. Można tam było zaopatrzyć się także w pocztówki, reprodukowane w albumach o Gdyni i przewodnikach.

Co ciekawe, zakład pod niezmienioną nazwą działał w czasie okupacji. W zbiorach Muzeum Miasta Gdyni znajdują się fotografie wykonane w zakładzie, zdjęcia samego „Foto-Elite”, a także przedmioty związane z tym miejscem. Wszystkie opatrzone stosowną pieczętką lub tabliczką: „FOTO-ELITE, Gdynia, ul. Starowiejska”.

Tekst: Marta Borowska-Tryczak

Zał. 5 Audiodeskrypcja zdjęcia nr.1

Zał. 6 Audiodeskrypcja zdjęcia nr.2

Zał. 7 Fotografia nr.1

Zał. 8 Fotografia nr.2

 notatki

Historia nieprzebytej podróży

Opracowanie: Patrycja Wójcik
Wiek: klasy: liceum|technikum

historia Gdyni,
Salomon Bergman,
Sabina Bergman,
wysiedlenia,
Witold Gombrowicz,
Ferdydurke,
II wojna światowa,
tożsamość narodowa,
m/s Batory

Podstawa programowa:

- ▶ Wzmacnianie postawy patriotycznej
- ▶ Budowanie umiejętności rozumienia tekstu
- ▶ Rozwijanie umiejętności pisania tekstów na poziomie maturalnym
- ▶ Poznanie i zgłębianie tekstów Witolda Gombrowicza

Cele:

- ▶ Poznanie historii związanych z obszarem pomorskim
- ▶ Poznanie tożsamości narodowej oraz regionalnej
- ▶ Analiza zachowań społeczeństwa podczas wojny

- ▶ Zapoznanie z pojęciami dotyczącymi wysiedleń

Materiały potrzebne do części warsztatowej:

- ☞ Kartki i długopisy, ołówki, mazaki/kredki/farby/pastele

Przebieg:

☞ Pytanie przewodnie zajęć

- ▶ pytamy uczniów czym jest tożsamość narodowa/regionalna w ogólnym znaczeniu oraz czym jest dla nich?

☞ Wprowadzenie do tematu

- ▶ opowiadamy o wysiedleniach w Gdyni (zał. 5)
- ▶ odtwarzamy krótką historię rodziny Bergmanów (zał. 6)

☞ Ważne pytania

- ▶ staramy się skłonić uczniów do rozmyślań o tym, dlaczego mieszkańcy podczas wojny opuszczali swoje miasto lub kraj?
- ▶ jakie akty regionalnego patriotyzmu występowały podczas wojny?

- ▶ z jakimi problemami musieli zmagać się wysiedleńcy?

☞ Część twórcza

- ▶ każdy z uczniów potrzebuje kartki i ołówka lub kredek/mazaków/farb/pasteli
- ▶ każdy z uczniów zastanawia się jakie wartości regionalne są dla niego najważniejsze (np. dostęp do morza, nowoczesność, równość społeczna danego miasta, etc.)
- ▶ wybiera jedną z nich i na jej podstawie tworzy plakat reklamujący dany walor dla społeczeństwa

★ Plakat powinien zawierać:

- ▶ rysunkowe przedstawienie wybranej cechy wartościującej wybrany region (np. morze dla Gdyni)
- ▶ hasło propagujące dany walor (np. morze oknem na świat)
- ▶ reszta zależy od weny twórczej uczniów

☞ Jeden rejs

- ▶ w nawiązaniu do podróży Salomona Bergmana tym samym statkiem „Chrobry”, którym podróżował Gombrowicz przybliżamy uczniom postać Witolda Gombrowicza (zał. 7).

- ▶ nawiązujemy do powieści napisanej przez Gombrowicza na dwa lata przed wypłynięciem do Buenos Aires – „Ferdydurke”
- ▶ skłaniamy uczniów do dyskusji na temat konkluzji wynikających z książki, naprowadzając na trudności związane z kształtowaniem się jednostki
- ▶ odtwarzamy wspomnienia gdyńskich wysiedlonych (*zał. 8*)
- ▶ wspólnie szukamy powiązań między pytaniami pozostawionymi przez autora „Ferdydurke” a pytaniem przewodnim zajęć

Rozprawka

- ▶ każdy z uczniów potrzebuje kartki i długopisu
- ▶ rozprawka, którą uczniowie będą musieli stworzyć dotyczyć ma różnic między problemami w kształtowaniu się jednostki w odniesieniu do problemów czasów współczesnych oraz czasów wojny
- ▶ problemy, które można poruszyć:
- ▶ co wpływa na kształtowanie się jednostki w społeczeństwie?
- ▶ skąd powinniśmy wiedzieć, które wartości przyjmować,

- a które odrzucać?
- ▶ z jakimi problemami zмага się dzisiaj człowiek kształtujący swoją tożsamość?
- ▶ jakie wartości były ważne dla patriotów z czasów wojny?
- ▶ czy dzisiejszy patriotyzm jest taki sam, jak ten z czasów wojny?
- ▶ jaka jest dzisiaj dostępność do „prawdy”, rozumianej jako całość przedstawionych na dany temat faktów, w porównaniu do czasów wojennych?
- ▶ czym dla uczniów jest tożsamość i z czym się wiąże?

Zał. 5 Wysiedlenia gdyńian

Pierwszy ogień skierowano na Orłowo i Mały Kack, które 1 września 1939 roku znalazły się pod ostrzałem wojsk niemieckich. Mimo trwającej kilka dni kontrofensywy polskiej do zajęcia Gdyni doszło 14 września. Po wzięciu kilkuset zakładników spośród elity gdyńskiej Niemcy powzięli proces germanizacji miasta, który jeszcze bardziej przyspieszyła wizyta Adolfa Hitlera w Gdyni 21 września 1939 roku. Gdynia stała się Gotenhafen, nazwy ulic zmieniono na niemieckie, zniknęły

godła, szyldy i afisze w języku polskim, a także jakiegokolwiek znamiona polskości w postaci pomników, tablic czy krzyży.

Pierwsze przymusowe wysiedlenia objęły Orłowo i nastąpiły 12 października 1939 roku. Kolejne postępowały bardzo szybko. Część mieszkańców wysiedlono jedynie do dzielnic położonych na obrzeżach miasta, innych w obrębie regionu, a część poza Pomorze. 1 września 1939 roku Gdynia liczyła 127 tysięcy mieszkańców i jeszcze w tym samym roku szacuje się, że wysiedlonych zostało od 30 do 40 tysięcy gdyńian.

Prezydent niemieckiej policji wydał ogłoszenie, w którym określił warunki opuszczania domów. Zgodnie z ogłoszeniem nie wolno było zabierać ze sobą pakunków przekraczających 25 kg, mebli ani zwierząt żyjących. Podejście Niemców dokonujących wysiedleń było różne. Jedni na pakowanie pozostawiali godzinę, inni 5 minut. Dla każdego z mieszkańców istniały inne priorytety i tym sposobem rodzina Stankiewiczów ukryła i zabrała ze sobą kanarka. Rodzina Ficów rozstając się podczas wysiedlenia rozłożyła na części rodzinną

maszynę do szycia, bojąc się jej zarekwirowania. Każdy z członków rodziny zabrał jej części miała zostać złożona dopiero wówczas gdy wszyscy członkowie rodziny się spotkają. Maszyna została złożona jeszcze podczas okupacji.

Zał. 6 Historia rodziny Bergmanów

Salomon i Sabina Bergmanowie przybyli do Gdyni ze Stanisławowa w 1934 roku, kiedy urodził im się syn Jakub. Salomon Bergman był w Gdyni właścicielem kilku drogerii. W lipcu 1939 roku nadciągający konflikt europejski był na tyle wyczuwalny, że skłonił rodzinę do migracji. Początkowo mieli udać się do Palestyny, do której jednak nie udało im się zdobyć wizy. Wówczas to powstał pomysł o wypłynięciu Salomona do Argentyny tym samym statkiem m/s Chrorby, którym podróż odbywał również Witold Gombrowicz.

Salomon Bergman miał przygotować miejsce do nowego życia, a jego żona, Sabina, wraz z synem Jakubem mieli dotrzeć w późniejszym okresie. Niestety, wojna przekreśliła

